

29
019187

ב/53/56

כחריאל כץ

יעל ורד

הנדון: דרכי מלחמה בהסתננות

להלן מספר הערות והצעות בעקבות הויכוח שהתנהל במחלקה בתקופת שהותי בגרמניה, על ערכן של פעולות חגמול.

הנחות יסוד:

1. ההסתננות הינה, ברוב המקרים, תולדת מחסור, ניחוק ממקורות פרנסה או מקרובי משפחה וקמציאות מחנות פליטים בקרבת הגבול. היא מכוונת בעיקרה לגניבה, לשוד, להברחה ולמרעה ורק לעתים וחוקות יותר לנזקמה ולרצח מכוון.
2. במדה מרובה דומה ההסתננות לתופעות הרגילות של גניבה ושוד מיישובים עבריים ע"י שכנים ערביים בחקופת המנדט. כלומר, תופעה זו יש בה, עבור המסתננים עצמם, הפרת הבטחון הפנימי יותר מפעולות מלחמתיות.
3. ברוב המקרים אין שלטונות הארצות השכנות וחושביהן מרוצים מן ההסתננות.
4. בעיית ההסתננות לא תוכל להיפתר סופית אלא לאחר יישוב יחסי ישראל-ערב, פחרון בעיית הפליטים וחושבי כפרי הגבול. עד לפחרון זה אין בידינו הברירה אלא להשחמש באמצעים חלקיים ובתרופה לשעה.
5. פעולות החגמול שבוצעו עד כה נשאו בעיקר אופי של מבצעים צבאיים ובוצעו ע"י צה"ל. נראה שהשימוש בצה"ל, במכשיר הכבוד ביוחור העומד לרשותנו, נגד כל סוגי הפרות בטחון לא תמיד השיג את מבוקשו, שכן אם כי הפסיק לשעה קלה את ההסתננות, הנה הביא להתקשחות העמדה הערבית כלפינו, לגל תעמולת זרועה נגדנו ואף למחאות מצד המעצמות. יחר על כן, העובדא שנקטנו תמיד באמצעי אחד ויחיד, שללה מאתנו במדה רבה אפשרויות המרון.

מסקנות:

1. אם נראה את בעיית המסתננים כבעיה הדומה בעיקרה לבעיות בטחון ששררו ביישוב היהודי בתקופת המנדט, ראוי יהיה לנצל את הנסיון שנרכש ע"י ההגנה והשלטונות היהודים בתקופה זו לטיפול בבעיית 2/.. ההסתננות.

12 במרס 1953

2. מאחר שאין ההסתננות רצויה לשלטונות הארצות השכנות ולתושביהן, מן הראוי להפעילם למלחמה בהסתננות בלא שידעו שהם מופעלים ע"י מדינת ישראל.

3. מאחר שאין להימנע מפעולות תגמול אקטיביות, ומאחר שלא בכל עת רצוי להפעיל את צה"ל, מן הראוי ליצור כלים חדשים לביצוע פעולות תגמול מסוג זה.

הצעות: א) סיפוח יחסי שכנות

בחקופת המנדט היו מוכתארי היישובים מצוויים על סיפוח יחסי שכנות; במקרים רבים נשאה פעולה זו פרי והיחסי הטובים לא זו בלבד שהפחיתו גניבה ושיד, אלא אף סייעו לא מעט ברכישת קרקעות, בהסדר בעיות מים וכו'. מקרים בודדים בהם מקיימים מוכתארי יישובים עבריים גם כיום יחסיים טובים עם שכניהם מעבר לגבול או עם יחידות לגיון קרובות הוכיחו אף הם את ערכם (לדוגמא: מעוז חיים). אם כי קיימות היום הגבלות למגעים מסוג זה, הנה עלולה לצמוח חופלת רבה מפיתוח מוסד "המוכתאר" שיהיה מצווה על קיום יחסי ידידות עם מפקדי הלגיון והמשמר הלאומי, עם מוכתארי הכפרים הסמוכים לגבול ואפילו עם מנהיגי מחנות הפליטים השכנים, תוך תיאום עם כוחות צה"ל באזור ועם הק"מ, על מנת להגיע לכלל הסכמים מקומיים מושחתים על אינטרסים משותפים, למלחמה בהסתננות, או אפילו לדרישה מאורגנת להעברת מחנות הפליטים לפנים המדינה.

ב) ניצול "הפסאד"

כבעבר, אף היום, ניתן לנצל את "הפסאד", יחסי איבה וקנאה בין בתי אב, ולכוונו נגד המשפחות מהם יוצאים ראשי כנופיות, מבריהים וכו', או נגד תומכיהם מבין בעלי ההשפעה.

ג) ניצול משרדי החרם למלחמה בהסתננות

מאחר שבמקרים רבים ידועים לנו שמותיהם של ראשי כנופיות מבריהים ושוודים, הרי תנועה מכתבים מתושבי ירדן והלבנון אל משרדי החרם בסוריה, במצרים ובירדן, וכך מכתבים לעתונות, בהם יוזכרו במפורש שמות אלה, עלולה להניע את השלטון-נות לנקוט בפעולות נגדם.

ד) ארגון כנופיות מסתננים ישראלים, מורכבות מיהודים ומבני מיעוטים כאחת, שתשאנה אופי פרטי, המתאים לסבוע של המזרח התיכון, ולא חיראנה כמתוכננות מגבוה. ע"י כך לא יהיה מקום להאשים את ישראל בתוקפנות. נוסף לכך, חנוצל על ידינו הכוונה הערבית להשתחרר מן האחריות להסתננות ולהסילה על המסתננים עצמם (*).

(*) בכנס ועדות שביחת נשק בעמאן, נובמבר 1952, נקבע כי מגמת ושל"ן הערביות לגבי ההסתננות תהיה "להרחיק כל אחריות מהמשלות ולהסיל אחריות זו על המסתננים עצמם ולהתנגד לדיון בסוג זה של חלונות".

ה) פעולות תגמול

לא תמיד יש צורך לנקוט באמצעי הקיצוני של פיצוץ בחיים הדיגיטל בני אדם ללא הבחנה. פעולות גניבה, שוד, פרוץ מחקני השקעה וטלפונים שתבוצענה ע"י הכנופיות "הפרטיות" עלולה להיות לחועלת ולהניע את הנפגעים, ביחוד אם יהיו אלה בעלי יכוש ובעלי הפשעה, לפעולה מאורגנת נגד ההסתננות. יתר על כן, דוקא אנשים אלה הם שילחצו על שלטונות ארצם וידרשו מהם להגיע לכלל הסכמים למניעת הסתננות עם ישראל (*).

ו) מסע להעברת מחנות הפליטים - בד בבד עם ארגון מסע כזה מצד תושבי כפרי הגבול, נסיון ללחץ על סט"ת להעביר מחנות פליטים מן הגבול לפנים המדינה.

ז) ביצוע פעולות תגמול ע"י צה"ל רק במקרים קיצוניים. (אין להסיק מכאן שעל צה"ל להפסיק את פעולות המניעה כגון מארבים וכו').

ארגון

מאחר שרוב הפעולות הנ"ל, יצטרכו להיעשות ליד הגבול ע"י אנשים המכירים יפה את הגבולות ואח הכפרים שמשני עבריהם והבקיאים בהעברת אנשים מהכא להתם, נראה ש הגוף המתאים לביצוע הפעולות הללו הם הקת"מים. אך מאחר שעיקר תפקידם של הקתמים מכוון לאיסוף ידיעות יש להרכיב מטה מיוחד לפעולה זו שיהיה מורכב מראש קת"ם, מנציג משה"ח (שאינו חייב להיות דוקא איש משה"ח, כעזרא דנין, למשל) מנציג אגם/מבצעים, מנציג הממשל הצבאי, ומסות משנה אזוריים המורכבים מנציגי אותם הגופים באזור בצרוף נציג מסעם המועצה האזורית.

ב ט י כ ו ט:

מן הרצוי לחרוג מן המסגרת הנוקשה של פעולות תגמול ולכוונן ביתר גמישות ומחשבה, לחאמן בכל מקום ומקום לתנאיו המיוחדים ולחתור לקראת הגבלת ההסתננות באמצעים חיוביים ושלייליים כאחת.

(* אומיניו שבכנס וס"ן ערביות בעמאן, נובמבר 1952, אמר עזמי נשאשיבי בענין ההסכם למניעת הסתננות: "הסכם זה מועיל לנו יותר מאשר ליהודים, שכן הם מחזירים לנו את עדרינו שרעו בגבולם".

עחקים: מנכ"ל
מו"י. תקוע.

יו/מי